

שיח ושיג בפרשה

שלא תצא תקלה מתחת ידי

"וַיִּקְרְבוּ יָמַי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאָתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעֲשֵׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאֶמֶת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם." (מ"ו, כ"ט)

פרש רש"י: * * מדרש רבה בראשית נ"ט. שלא יעשוני מצרים עבודת כוכבים. הן יש לו לאדם להתפלל כל ימיו, שלא תצא תקלה מתחת ידו, לא בחייו ולא אחרי מותו, ושלא ישמש ח"ו פאמפעי או כעזר לדבר עברה ויתבע ח"ו על מעשיהם של אחרים.

ומספר שבימי רבי שמואל מסלנט זיע"א היה בירושלים העתיקה סופר סת"ם שנמצא פעם אחת פסול בתפלין שכתב למישהו לאחר שנתים שהניחם, ובשמעו זאת התעלף, ומאז לא כתב יותר עד סוף ימיו!!! וכמה גלזים הם אותם המרגיעים את עצמם במשואות שוא ומדוחים של "איש בחטאו יומת", ו"זה לא ענין שלי", וכל כיו"ז, שהרי למדונו חכמינו * * שבת ל"ב ע"א. שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, ואם בגללי באה תקלה למישהו - הרי זה סימן שיש בי מאותו העוון! ובינו נא זאת!

וישתחו ישראל

"וַיֹּאמֶר הַשֹּׁבֵעַ לִי וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה." (מ"ז, ל"א)

פרש רש"י: * * מגילה ט"ז תעלא בעידיניה - סגיד ליה!

פרוש: אפלו שועל - בזמן שמצליח - התכופף והשתחנה לו * * ולפני זמן רב ראיתי פירוש נאה: שלשועל יש יום מסויים בשנה, בו מזלו מתרומם, וכל חיות היער סוגדות לו וחלות מפניו, ועל זה משלו חכמים את משלם. שאפלו לרשע יש זמן שהשעה משחקת לו, * * תהלים א' ג'. וכל אשר יעשה יצליח, ובאותו הזמן תדע * * כן איתא בברכות (ז' ע"ב): אם ראית רשע שהשעה משחקת לו, אל תתגרה בו. ועי' כתובות (ק"א ע"א) שמטעם זה הושבענו שלא למרוד באומות, שעתה הוא הזמן שהשר שלהם בשמיים ידו על העליונה. שאין להתגרות בו, אלא "להוריד פרופיל" לגדו ולכבדו, * * ישעיה כ"ו, כ'. וחבי כמעט רגע עד יעבר זעם * * ומכל מקום, אל תתמה עליו היאך ה' מצליח בידו, לפי שהכל הוא לרעתו! (ביהמ"ד ח"ה). וכך עשה יעקב אבינו ע"ה בהפגשו עם עשו הרשע, ובזכות זה נצל מידיו. ועצה טובה השמיענו רבותינו: * * ספרי דברים ו'. הדבק לשחור (שר וחשוב) - וישתחו לך, * * פסחים ק"ג ע"א, ראה שם בלשון דומה. ואם ראית אדם מצליח שמזלו הולך וגדל - תהא אהה עוסק עמו, ותתברך גם אהה. * * משלי י"ב, ט"ו. ושמע לעצה חכם.

כבוד בנים

"וַיִּגְדַּל לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּע עַל הַמָּטָה." (מ"ח, ב')

פרש רש"י: * * פסיקתא רבתא. אמר: אף על פי שהוא בני, מלך הוא. אחלק לו כבוד.

* * שבת ס"ז ע"א. כל ישראל בני מלכים הם, ויש לחלק להם כבוד. וגם האב לבנו והרב לתלמידו לא יגבה לבם, וינהגו עמם בדרך ארץ ובכבוד, כי כך צוונו חכמים: * * אבות ד', י"ב. והי כבוד תלמידך - חביב עליך כשליך! שגם לבן צריך לומר תודה, וגם לתלמיד יש לומר בבקשה, ואין זה מחסיר מאימה מכבודך. ואדרבה: * * אבות ד', א'. איזהו מכבד - המכבד את הבריות. ומעשה אבות סימן לבנים, שאף בניו ותלמידיו ידעו וילמדו לכבד אחרים. (רי דוד רחמי דובב שפתי ישנים)

ישראל לסגולתו

קנאה ושנאה מהצלחת השני בתורה וכדומה

הגאון ר' יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל גלה, שגם התורה הקדושה יכולה להיות נתפסת כקרדם לחפר בו ולהשיג עליונות חיצונית, חס ושלום. וכאשר נדמה לאדם שהוא לא הצליח להשיג אותו "השג", הוא שוקע בעצבות.

הרב קניבסקי זצ"ל מוסיף עוד נקדה ביסוד הנ"ל בספרו "חיי עולם" (פרקים י"א וי"ב). נעתיק מעט מדבריו המאירים: רבים מהתלמידים חושבים, שעקר ההצלחה בלמוד היא כשכול לחדש חדושי תורה. אם להמציא קושיה ממקום למקום, או לתרץ איזו קושיה שהאחרונים זצ"ל נשאו בצריך עיון. וכשאין זה עולה בידו, חושב עצמו לבלתי מצליח, ולבו עליו כואב. [וכל זה בא בעבור שהחברה רוחשת כבוד בעקר למי שיותר חריף ויותר מפלפל, ויכול לחדש חדושי תורה]. ובאמת זו טעות - כי לחדש חדוש או סבא ישרה, אינו אלא סעיף אחד מפשרון הלמוד, ועקר הצלחה בתורה היא הבנת הסוגיה היטב, לכל פרטיה וטעמיה. זה נקרא תלמיד חכם מפלג וראוי לעלות לגאון ולתפארת. וכתב בספר שאילות (בשם מרן הגר"ח מוואלאזין): חדושי תורה נקרא - כל מה שלומד יותר ומתברר הדברים ומתחנרים אצלו, וכשחוזר יותר, נתבארו טעמים ופרושים, וזה אצלו חדושים.

אמונה

מה. מי שמגדל חזירים, הוא מעב את הגאלה. (ספר המידות)

לשמח חתן וכלה בימי בין המיצרים

ו. מצוה לנגן בכלי שיר גם בימי בין המיצרים, כדי לשמח חתן וכלה בכל שבעת ימי המשתה, מפני שאין שמחת חתן וכלה בלא כלי שיר.
{ שו"ת יחוה דעת (חלק ו סימן לד), וספר הליכות עולם (חלק ב עמוד קלח), בשם המהרי"ל בהלכות עירובי חצרות, ועוד פוסקים. ועיין בשו"ת שבט הלוי (חלק ג סו"ס קנז). }

(הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

שכרה של מסירות נפש

ר' אברהם נתן ברנט הי"ו הינו בעליו של מפעל נייר גדול השומר שבת. מדובר במפעל המופעל על ידי מכוונות תעשיות מתקדמות, ושבתת המפעל בכל שבוע והפסקת פעילות כל המכוונות אינה דבר של מה בכך. רק בכדי לסבר את האוזן, עלותן הכוללת של המכוונות נאמדת בכמה עשות מליוני שקלים, וזו הסיבה שהן מהבודדות בארץ מסוגן. מכוונות אלו נועדו לעבוד ולייצר שבעה ימים בשבוע, עשרים וארבע שעות ביממה, בלי הפסקות. הפסקת פעילות המכוונות וכיבויין המוחלט אורכות כמעט יום שלם! ואילו חידוש פעילותן נמשך קרוב לארבעים ושמונה שעות!

מדי יום שיש בבוקר, ניגש הוא בשמחה ובנחישות במרכז מפעלו ו"מוריד את השלטר" של המכוונות הענקיות. החל מרגע זה המנועים כבים לאט לאט, שלב אחר שלב, ועד למועד כניסת השבת מסיימות המכוונות את פעולתן באופן סופי, עד שדממה מוחלטת שוררת ברחבי ושטחי המפעל. במוצאי שבת קודש מופעלות ומונעות המכוונות שוב. שלבי ההפעלה אורכים שעות על גבי שעות, מנוע אחר מנוע מתעורר לתחיה, ורק ביום שני לעת בוקר, חוזרות המכוונות לפעילותן המלאה וליצור הנייר.

מיודענו מתעלם כליל מההפסדים הכספיים של כמעט שלושה ימי יצור בשבוע שבהם המכוונות מושבתות באופן מוחלט, וכבר לא נדבר על שאר ימי יום טוב או למשל שני ימי ראש השנה החלים בסמיכות לשבת וכדומה, אז מושבתות המכוונות כחמישה ימים, אם לא יותר. ובכל זאת, בלב בטוח במי שאמר והיה העולם, מכבה ר' אברהם נתן מדי שבוע את כל מכוונות המפעל.

שמירת השבת במפעלו קנתה לה שם גדול, ובעקבות כך מבקרות במפעלו מדי פעם קבוצות של אנשי מקצוע ולומדי מערכות תפעול, שבאות לראות כיצד יתכן הדבר להשבת מרצון מכוונות כה גדולות למשך כמה ימים.

היה זה באחד הימים בתחילת השנה, כאשר למקום הגיעה קבוצה לסיור במקום, כשר' אברהם מלווה אותה ונותן הדרכה ומסביר תוך כדי הדברים את חשיבותה של שמירת השבת, אף כשהדבר כרוך במחיר כלכלי.

בסיום הסיור, ניגש אליו אחד המסיירים, אף הוא שומר תורה ומצוות, וביקש לספר לו סיפור שהוא היה שותף לו, הנוגע לקדושת השבת: יום אחד, כך סיפר המסייר, נסע במכוניתו לאשדוד, אולם למגינת לבו, באמצע הדרך נתקע הרכב. מד הדלק במכוניתו הצביע על כך כי הדלת במכוניתו אזל. היה זה יום חם מאוד, הלחות עלתה וטיפסה, והוא מצא את עצמו עם מכוניתו המושבתת, ללא טיפה של דלק.

מחוסר ברירה, ניגש לתא המטען של מכוניתו, הוציא מיכל ריק, והחל צועד לעבר תחנת דלק קרובה הממוקמת במרחק מספר קילומטרים. לאחר צעידה מאומצת בשולי הכביש תחת השמש הקופחת, הגיע סוף סוף לתחנת הדלק, כשכל גופו לוחט ובגדיו רטובים מזיעה. אחר שהשיב את נפשו במים צוננים, ביקש מהעובדים במקום למלא עבורו את המיכל, אך רגע לפני שהעובד לחץ על כפתור המשאבה, ביקש הלה לברר אם המקום שומר שבת, ומשנענה בשלילה התנצל ואמר כי הוא מוותר על רכישת הדלק במקום, עקב היותו שומר שבת. "השבת יקרה לי מכל, ואיני חפץ להנות משרותיה של תחנה שאינה שומרת שבת".

בירור טלפוני קצר העלה כי במרחק כמה קילומטרים נוספים קיימת תחנת דלק אחרת שאכן שומרת שבת. האיש לא חשב פעמיים, וחפץ לצאת שוב לדרך כדי למלא את מיכל הדלק. נהג אחר שעמד בתחנת הדלק וצפה בהשתאות במתרחש, נדהם. הוא הבין שמדובר באדם שמוכן להשקיע כה רבות בשל חשיבות שמירת השבת. מיד, ניגש אליו והציע לו לקחת אותו ברכבו לעבר תחנת הדלק הסמוכה השומרת שבת, ולהחזירו בחזרה לרכבו עם מיכל הדלק המלא. מיודענו הודה לנהג בחוסר רב, ונכנס לרכבו. במהלך הנסיעה הביע הנהג התפעלות רבה באוזני אורחו על שמירתו על עקרונותיו המקודשים בצורה כה מרשימה, ובסיום הנסיעה הקצרה אף ביקש ממנו את שמו וכתובתו.

"בינתיים הספקתי כבר לשכוח מהסיפור", ממשיך האורח בסיפורו. "כחלוף שבועיים ימים, ובתיבת הדואר שלי מונחת מעטפה ועליה כתובת שלא הכרתי. פתחתי את המעטפה, וראיתי שיש בה המחאה רשומה על שמי, "למוטב בלבד", באופן שיבטיח כי רק אני אוכל להפקיד את המחאה בחשבון הבנק שלי. סכום המחאה היה סכום גבוה ביותר. 650,000 ש"ח.

תחילה בטוח הייתי כי אירעה כאן טעות, ובאופן מידי יצרתי קשר עם השולח, ששמו היה מוטבע בכותרת המחאה, והיה זר לי לחלוטין."

בשיחת הטלפון הזכיר לו שולח המחאה את הסיפור בתחנת הדלק, ואת הנסיעה הקצרה שנסענו יחד במכוניתו. תוך כדי הדברים הסביר לו את פשר המחאה: "קיבלתי לאחרונה זכות טיפול בכסף רב מאוד, שנותר בעיזבון של אחת מקרובותיי, תוך כדי הוראה על סכום של 650,000 שאתן אותם כשאראה יהודי המוסר את נפשו על מצוה מסוימת", אמר האיש. "כשראיתי אותך ביום חם ולוחט, מסרב לקנות דלק מתחנה שאינה שומרת שבת, ובשל כבוד השבת היית נחוש לצעוד בחוס הכבד כברת דרך נוספת, הבנתי שזה המקרה עליו נאמרה הצוואה. ואין ספק שהכוונה היתה אליך. הכספים האלו שייכים לך, והשתמש בהם כראות עיניך".

ר' אברהם ברנט שמע את הסיפור בירר את הפרטים ואימת אותם והוא הביא את הדברים לפירסום, למען הרבות כבוד השבת ושומריה.
(אתר השבת)